

nová ekonomika

ROLE FIREM V ODPOVĚDNÉM VEŘEJNÉM ZADÁVÁNÍ

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

nová **ekonomika**

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Projekt Sociálně odpovědné veřejné zadávání (č. CZ.1.04/5.1.01/77.00455) je financován z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost a ze státního rozpočtu ČR.

SPOLEČENSKÁ ODPOVĚDNOST

A ODPOVĚDNÉ ZADÁVÁNÍ

Společenská odpovědnost firem je dobrovolný závazek chovat se v rámci svého oboru odpovědně k životnímu prostředí i společnosti. Tento přístup funguje ve světě již několik desetiletí a své místo už našel i v Česku. Velkou příležitostí k jeho naplnění jsou i veřejné zakázky. Toto spojení se v českém prostředí právě rodí a být u toho znamená stát se chytrou a sebevědomou firmou, která se nebojí ukázat společnosti svou dobrou tvář. Žádný další výdaj navíc princip odpovědného zadávání nežádá.

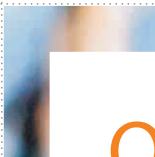
Publikace, kterou držíte v ruce, si klade za cíl ukázat strategickou příležitost, která se firmám v České republice nabízí, a motivovat firemní sektor, aby přispěl k většímu využití odpovědného zadávání. Je to řešení, které přinese prospěch jak firmám, tak společnosti.

Leona Gergelová Šteigrová a Peter Sokol
Nová ekonomika, o. p. s.

„Odpovědné zadávání má smysl z mnoha důvodů. Umožňuje zadavatelům získat přidanou hodnotu z jejich investic. Umožňuje regionům rozvíjet dovednosti jejich obyvatel. A současně je zárukou, že zakázky získají ti nejlepší a skutečně inovativní dodavatelé.“

Anne McNamara, ředitelka Shine Bid Services

ODPOVĚDNÉ VEŘEJNÉ ZADÁVÁNÍ

Základem odpovědně vypsané zakázky je zohlednění více hledisek – vedle běžně užívané nejnižší ceny zakázky lze zahrnout konkrétní společenské téma, které chce daná instituce řešit, například podporu místních dodavatelů, zaměstnání znevýhodněných osob, důstojné pracovní podmínky, dodržování sociálních a pracovních práv, podporu vzdělávání, důraz na snížení zátěže na životní prostředí a podobně. Zadavatel tak de facto za stejné prostředky získává přídanou hodnotu.

Užití sociálních a environmentálních hledisek ve veřejném zadávání umožňuje jak platné právo Evropské unie, tak i České republiky. To potvrzuje i několik následujících ukázek z vybraných zákonů, směrnic a strategií.

JE TO LEGÁLNÍ

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY EU o zadávání veřejných zakázek 2014

Za účelem plného využití potenciálu veřejných zakázek k dosažení cílů strategie Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění bude svou úlohu muset sehrát také strategické zadávání veřejných zakázek s environmentálním, sociálním a inovačním rozměrem.

ZÁKON Č. 137/2006 SB., O VEŘEJNÝCH ZAKÁZKÁCH

§ 44 - Zadávací dokumentace (Odstavec 10)

Zadavatel může v zadávacích podmínkách uvést též požadavky týkající se zvláštních podmínek na plnění veřejné zakázky, a to zejména v sociální oblasti, v oblasti zaměstnanosti nebo v oblasti životního prostředí.

§ 78 – Hodnotící kritéria (Odstavec 4)

Rozhodne-li se zadavatel pro zadání veřejné zakázky podle základního hodnotícího kritéria ekonomické výhodnosti nabídky, stanoví vždy dílčí hodnotící kritéria tak, aby vyjadřovala vztah užitné hodnoty a ceny. Dílčí hodnotící kritéria se musí vztahovat k nabízenému plnění veřejné zakázky.

Mohou jimi být zejména nabídková cena, kvalita, technická úroveň nabízeného plnění, estetické a funkční vlastnosti, vlastnosti plnění z hlediska vlivu na životní prostředí, vliv na zaměstnanost osob se zdravotním postižením, provozní náklady, návratnost nákladů, záruční a pozáruční servis, zabezpečení dodávek, dodací lhůta nebo lhůta pro dokončení....

STRATEGICKÝ RÁMEC UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ČESKÉ REPUBLIKY (2010)

Veřejné zakázky jsou nástrojem veřejné politiky k ovlivňování trhu a vedou k posilování ekonomiky směrem k udržitelnému rozvoji s kladným dopadem na hospodářskou prosperitu. Veřejná správa bude využívat svou kupní sílu k nákupu služeb a zboží tak, aby naplňovala zároveň sociální a environmentální cíle, čímž bude přispívat k posílení sociální soudržnosti a udržitelného rozvoje. Dojde tak k celkové úspoře veřejných prostředků a ke zvyšování kvality života společnosti bez zvyšování daní.

OBNOVENÁ STRATEGIE EU PRO SOCIÁLNÍ ODPOVĚDNOST PODNIKŮ NA OBDOBÍ 2011-2014

Komise stanovila orientační cíl, podle něhož by mělo do roku 2010 50 % všech veřejných zakázek v EU splňovat dohodnutá environmentální kritéria. V roce 2011 Komise zveřejnila pokyny pro sociálně odpovědné zadávání veřejných zakázek, které vysvětlují, jak při současném respektování stávajícího právního rámce EU v zadávání veřejných zakázek zohlednit sociální hlediska.

SOCIÁLNÍ NAKUPOVÁNÍ – publikace Evropské komise (2010)

Rozumnými nákupy mohou veřejné orgány podporovat příležitosti v zaměstnání, důstojné pracovní podmínky, sociální začlenění, přístupnost, uzpůsobení podmínek pro všechny, etický obchod a snahu o dosažení širšího souladu se sociálními standardy. Obecně jsou veřejné orgány v Evropě důležitými spotřebiteli, kteří utratí kolem 17 % hrubého domácího produktu EU (částka odpovídající polovině HDP Německa).

PŘÍRUČKA SPOLEČENSKÉ ODPOVĚDNOSTI Krajského úřadu Jihomoravského kraje

Smluvní vztah s dodavateli uzavíráme především na základě jejich schopnosti a způsobilosti splnit požadavky zadávací dokumentace a po prokázání patřičné kvalifikace (odbornosti). Zároveň však od svých dodavatelů vyžadujeme čestné prohlášení, že neporušují etické principy, principy společenské odpovědnosti a základní lidská práva.

„Koncept odpovědného veřejného zadávání je chytrý a přináší přidanou hodnotu pro zadavatele i dodavatele veřejných zakázek. Ale rozhodně není jednoduchý. A to nikoli z právního hlediska, ale spíše z hlediska připravenosti zadavatele jej využívat – mít kvalitní strategii rozvoje, rozpracované cíle a zejména měřitelná data. Nicméně tato práce se společností rozhodně vyplatí.“

Leona Gergelová Šteigrová, ředitelka Nové ekonomiky o.p.s.

Z POHLEDU FIREM SE PŘÍLEŽITOST
NABÍZÍ PŘEDEVŠÍM V TĚCHTO OBLASTECH:

1. zohledňování výrobků a služeb ohleduplných k životnímu prostředí
2. podpora místních dodavatelů z řad malých a středních podniků a živnostníků
3. zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce – dlouhodobě nezaměstnaní, osoby se zdravotním postižením apod.
4. podpora vzdělávání (stáže, praxe v rámci zakázek apod.)
5. etické nakupování (výrobky s certifikáty typu Kontrolované ekologické zemědělství, Fairtrade, fair IT, FSC atd.)

Firmy schopné nabídnout produkty v požadované kvalitě nebo schopné zohlednit relevantní požadavky získávají v případě aplikace odpovědného zadávání konkurenční výhodu.

Jak tento přístup vypadá v praxi, popisují následující příklady.

„Na počátku udržitelného nakupování musí být jasná definice, co je pro vás udržitelnost – doplněná měřitelnými výstupy, ne pouhými principy. To vám umožní nastavit vaše priority v souvislosti s různými druhy vašich dodávek. Neexistuje totiž jedno řešení pro všechny. Zaměřit byste se měli na udržitelné dodávky, ne na udržitelné dodavatele. Vše spočívá v jasné definici, jak váš dodavatelský řetězec může naplňovat vaše cíle v oblasti udržitelnosti a pomoci vám snižovat vaše rizika.“

Shaun McCarthy, předseda Komise pro Udržitelný Londýn (2006-2013)

PŘÍKLADY DOBŘÍ PRAXE

BIOPLYNOVÁ STANICE KNĚŽICE

Bioplynová stanice Kněžice leží v obci stejného jména, 70 km východně od Prahy. Vyrábí obnovitelnou energii z biologicky rozložitelného odpadu a řeší tak obecní nakládání s odpady, zajišťuje obyvatelům levnější energii, podporuje místní energetickou soběstačnost a snižuje emise skleníkových plynů. Dodavatel stavby (firma Skanska) úzce spolupracoval s partnery projektu, zapojil do něj místní občany a vyškolil je, aby mohli zařízení řídit a spravovat. Při výstavbě byly využívány jen materiály českých dodavatelů, byly minimalizovány dopady na životní prostředí a bylo efektivně nakládáno s odpady. Byla zajištěna vysoká úroveň bezpečnosti práce a ochrany zdraví.

VÍDEŇ

Mezi města, která začala s odpovědným zadáváním zakázek vůbec nejdříve, patří rozhodně Vídeň. Její projekt tzv. ekologických nákupů totiž sahá až do roku 1999 a zahrnuje vše od textilu, přes nábytek, čisticí prostředky či kancelářské potřeby až po další služby. Výsledkem několikaletého úsilí, kdy magistrát při nákupech nehodnotí pouze cenu, ale také životnost či ekologické vlastnosti produktu, jsou následující statistiky: Děti v mateřských školách jedí z 51 procent jídlo v biokvalitě, pacienti v městských nemocnicích ho konzumují ve 32 procentech a klienti v domovech pro seniory v 18 procentech. Vídeň zároveň v posledním roce snížila o 400 tun produkci oxidu uhličitého – úředníci pracují s ekologickým papírem a používají energeticky úsporné přístroje.

MOST

Zvláštní podmínku na plnění veřejné zakázky v zadávací dokumentaci stanovilo město Most v roce 2011, kdy poptávalo dodavatele na stavební práce. Tato veřejná zakázka byla jednou ze souboru veřejných zakázek stejného charakteru v dané lokalitě. Celková hodnota souboru těchto veřejných zakázek činila přes 80 mil. Kč. Ve smyslu § 44 odst. 10 zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách zadavatel požadoval, aby alespoň 10 % z celkového počtu pracovníků dodavatele, kteří se budou podílet na plnění zakázky, pocházelo z řad dlouhodobě nezaměstnaných osob, tj. uchazečů o zaměstnání, kteří byli bezprostředně před započítáním plnění zakázky evidováni úřadem práce po dobu alespoň 5 měsíců. Podmínku dodavatel splnil, pokud tyto osoby prokazatelně ukončily evidenci na úřadě práce v souvislosti s uzavřením pracovněprávního vztahu s dodavatelem.

OLYMPIJSKÉ HRY LONDÝN 2012

V rámci pořádání olympijských her v roce 2012 se Londýn a celé Spojené království rozhodlo tuto příležitost využít k nastartování zdravého ekonomického a společenského rozvoje. Investice do příprav olympijských her měly posloužit ke zvýšení zaměstnanosti v sociálně slabých lokalitách, k podpoře malých a středních podniků, k začleňování minorit a k rozvoji inovací přívětivých k životnímu prostředí. Hlavním nástrojem pro dosažení těchto cílů se staly společensky odpovědné veřejné zakázky a řídící institucí The Olympic Delivery Authority (ODA).

Veřejné zakázky byly zpravidla hodnoceny metodou ekonomicky nejvýhodnější nabídky, kde technické pa-

rametry (spolu s kritérii udržitelného rozvoje) představovaly až 70 % váhy při hodnocení nabídek. Odpovědné cíle ODA byly rovněž součástí smluvních podmínek.

Například při soutěži na dodávky betonu pro stavby se ODA ve spolupráci s dodavatelem povedlo snížit emise CO₂ o čtvrtinu využitím recyklovaných přísad do betonu a optimalizací přepravy betonu. Dalším příkladem je soutěž na autobusovou dopravu po olympijském parku ve výši 3 mil. liber (cca. 90 mil Kč) – tuto soutěž vyhrála společnost Ealing & Hackey Community Transport, která v rámci zakázky zrealizovala program na sociální začleňování a zaměstnávala až 45 dlouhodobě nezaměstnaných.

NEMOCNICE SALFORD HOPE

Orgán veřejného zdraví pro Manchester a okolí, Greater Manchester Strategic Health Authority (GMSHA), vyhlásil v partnerství se soukromým sektorem veřejnou zakázku na novou nemocnici. Nemocnice měla mít 222 lůžek a měla stát 135 milionů liber. Výběr trval dva roky a očekávalo se, že stavba potrvá minimálně 24 měsíců.

Úřad GMSHA s potěšením očekával, že soutěž přitáhne velké stavební firmy. Chtěl také přizvat kvalitní mezinárodní architekty, ale protože nemocnice měla být umístěna v sociálně velmi slabé, zanedbané čtvrti, byl zde od počátku také zájem vytvořit příležitosti pro místní obyvatele, aby byl projekt přínosný i pro ně, aniž by se z celého plánu muselo nějak slevovat. Úřad proto vydal seznam kritérií pro získání zakázky: vytvoření příležitostí k zaměstnání místních obyvatel, zařazení místních malých a středně velkých podniků do dodavatelského řetězce a podpora obnovy dané čtvrti.

V soutěži zvítězil mezinárodní dodavatel, který se smluvně zavázal vybudovat v místě zakázky školící centrum a uvedl místní partnery, s nimiž počítá v rámci svého dodavatelského řetězce. Firma se také spojila s místními iniciativami na obnovu čtvrti a vypracovala ekologicky odpovědné plány.

„Odpovědné zadávání ve smyslu podpory trhu práce a vzdělávání není pro britské firmy působící ve stavebnictví žádnou novinkou. Každopádně smluvní požadavky na straně projektu Crossrail zásadním způsobem zvedly dosavadní laťku. Jako zástupce dodavatele považuji za zásadní výzvu zajistit, abychom smluvní podmínky plnili skutečně v rámci celého dodavatelského řetězce.“

James York, manažer vnějších vztahů Costain Skanska Joint Venture

SDÍLENÁ HODNOTA PRVEK ODPOVĚDNOSTI

Tradičně byly zájmy firem a společnosti definovány jako protichůdné. Základní funkce byznysu byla nahlížena v nejlepším případě jako sociálně neutrální, v nejhorším případě jako společensky destruktivní. Firmy byly povzbuzovány k tomu, aby buď zůstaly stranou od společenských témat a zaměřovaly se výhradně na zvyšování finančních výnosů pro své akcionáře, případně aby kompenzovaly údajné škody vůči společnosti a životnímu prostředí vzniklé v průběhu jejich podnikání. V návaznosti na to se mnoho firem omezilo na poskytování filantropických darů a řešení aktuálních obav svých důle-

žitých stakeholderů, aniž by tyto aktivity propojily se zájmy, odborností a vlivem své hlavní činnosti.

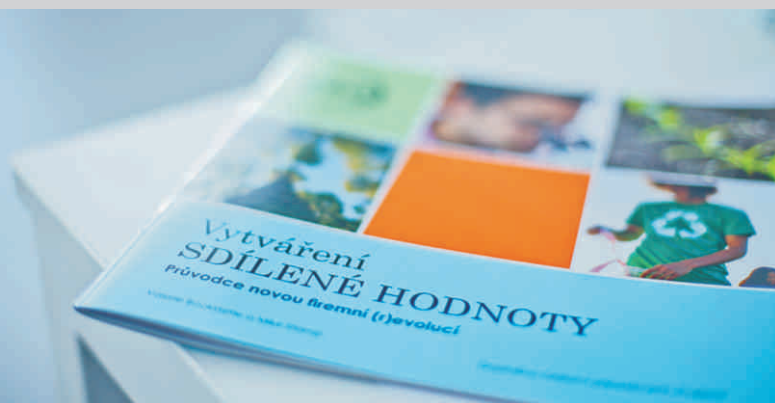
Prostřednictvím těchto snah se některým firmám podařilo dosáhnout jistého pokroku. Nicméně obecně stále platí, že tento tradiční přístup k firemnímu zapojení se do společenských témat představuje promarněnou příležitost. Z hlediska společnosti mají tyto přístupy jen velmi malý dopad, který jde zřídka nad rámec výše darované částky. Stejně tak platí, že z pohledu byznysu jsou tyto aktivity nahlíženy pouze z hlediska reputace a dobrého jména firmy.

Vytváření společenské hodnoty: Investice zaměřené na společenské a environmentální cíle

Vytváření sdílené hodnoty: Investice do dlouhodobé konkurenceschopnosti podniků, které zároveň řeší společenské a environmentální cíle

Vytváření obchodní hodnoty: Investice do dlouhodobé konkurenceschopnosti

V posledních letech se tato ostrá dělicí linie začala rozmazávat. Stále více firem si uvědomuje, že mohou pomáhat mnohem efektivněji, pokud tyto aktivity propojí se svými klíčovými kompetencemi.

Nejvyspělejší firmy začaly pohlížet na své angažování se ve společenských tématech úplně jinou optikou. Tyto firmy se snaží vytvářet takzvanou sdílenou hodnotu, tedy zahrnout společenská témata do svých hlavních obchodních strategií.

Jednou z oblastí vhodnou pro vytváření sdílené hodnoty je působit na zlepšení podmínek pro podnikání

v Česku. Právě v souvislosti s veřejnými zakázkami si zástupci firem působících v České republice nezdědka stěžují na velmi malý důraz na kvalitu poptávaných výrobků a služeb oproti ceně. Skepsí se ale netají ani zadavatelé, kteří se obávají negativní role dodavatelů a nejsou příliš zvyklí vést otevřená partnerská jednání s potenciálními dodavateli. Zde se nabízí příležitost pro firemní sektor, aby změnil místní podmínky a de facto vychovával veřejnou správu a místní samosprávu pro sociální a environmentální ohledy. Pokud se to podaří, posílí se udržitelný rozvoj České republiky a konkurenceschopnost firem.

MOŽNÉ ZDROJE DALŠÍCH INFORMACÍ

V průběhu projektu jsme procházeli řadu zdrojů v tištěné i elektronické podobě. V současné době existuje řada užitečných metodik, příruček, domácích i zahraničních příkladů dobré praxe. Na následujících řádcích není jejich vyčerpávající seznam, spíše výběr těch zdrojů, které jsme v poslední době využívali nejčastěji.

- Metodika – Společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek, Úřad vlády ČR – Odbor pro sociální začleňování (Agentura), Praha 2013.
- Kupujte zeleně! Příručka pro zadávání veřejných zakázek šetrných k životnímu prostředí, Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2005.
- Nové trendy ve veřejných zakázkách, Nový Prostor, o.s., Praha 2008.
- Evropský kodex osvědčených postupů pro usnadnění přístupu malých a středních podniků k veřejným zakázkám Pracovní materiál Evropské komise, 2008.
- Průvodce zadáváním veřejných zakázek – nové možnosti zhodnocení veřejných prostředků, Otevřená společnost, o. p. s. 2009.
- Evaluation of SMEs' Access to Public Procurement Markets in the EU, DG Enterprise and Industry, Executive Summary, September 2010.
- Nakupujeme férově! Nové trendy v zadávání veřejných zakázek, NaZemi – společnost pro fair trade, 2011.
- Sociální nakupování Průvodce zohledňováním sociálních hledisek při zadávání veřejných zakázek, Úřad pro publikace Evropské unie, 2011.
- Delivering Responsible Procurement, Greater London Authority 2012.
- Příručka pro obce – Agentura pro sociální začleňování/Zaměstnanost, Praha 2012.
- Víc než zákon o veřejných zakázkách: hospodárnost, transparentnost a odpovědnost ve veřejných nákupech, Oživení, o. s., 2012.
- Webové stránky městské části Camden - <http://www.camden.gov.uk/>
- Webové stránky městské části Croydon - <http://www.croydon.gov.uk/>
- Webové stránky městské Dopravního podniku v Londýně - <http://www.tfl.gov.uk/>
- Webové stránky městské stavebního projektu Crossrail - <http://www.crossrail.co.uk/>
- Webové stránky Londýnského hasičského sboru - <http://www.london-fire.gov.uk/>
- Webové stránky Agentury pro sociální začleňování: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/>
- Webové stránky organizace Na zemi: <http://www.nazemi.cz/>

ROLE FIREM V ODPOVĚDNÉM VEŘEJNÉM ZADÁVÁNÍ

Veškeré závěry a tvrzení – s výjimkou přímých citací – jsou autorské a nemusí zohledňovat tvrzení a závěry dalších organizací uvedených v této publikaci.

Publikace je výstupem projektu Sociálně odpovědné veřejné zadávání (č. CZ.1.04/5.1.01/77.00455), který je financován z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost a ze státního rozpočtu ČR.

Sestavili:

Peter Sokol, Leona Gergelová Šteigrová a Petr Weikert
Nová ekonomika, o.p.s.
www.nova-ekonomika.cz

Tisk:

Oldřich Vančát - VAN Druck
Havlíčková 16, 264 01 Sedlčany
www.vandruck.cz

Grafika:

Zora Sokolová

Praha 2014

Nová ekonomika, o.p.s. je obecně prospěšnou společností, která byla založena v roce 2009.

Vyhledáváme a prosazujeme inovativní ekonomické nástroje, které sledují sociální a ekologické cíle a zároveň vytvářejí zisk. Vycházíme z přesvědčení, že prosperita společnosti je založena na třech pilířích - ekonomické prosperitě, kvalitě životního prostředí a společenském kapitálu. Žádný z těchto pilířů by neměl být rozvíjen na úkor ostatních. Primárně se zabýváme propojováním s pilířem ekonomickým a podporujeme rozvoj a šíření inovací.

Tématem, kterému se aktuálně nejvíce věnujeme, je tzv. odpovědné zadávání veřejných zakázek (angl. responsible procurement). Nabízíme poradenství a konzultace v následujících oblastech:

- Vyhledání vhodných témat
- Zapojení vybraných hledisek do prováděcích dokumentů pro nákupy a veřejné zakázky
- Nastavení pravidel tak, aby byla v souladu s naší a evropskou legislativou

Spolupráce může probíhat od dílčí konzultace až po kompletní zpracování veřejné zakázky v oblastech společenské odpovědnosti veřejných a státních institucí. Na tato témata pořádáme i odborné semináře a debaty.

Více informací a kontakty najdete na:

■ www.nova-ekonomika.cz

www.facebook.com/NovaEkonomika

nová ekonomika

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Projekt Sociálně odpovědné veřejné zadávání (č. CZ.1.04/5.1.01/77.00455) je financován z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost a ze státního rozpočtu ČR.